

ASVA studentenunie

Student & Homo

Acceptatie in het Amsterdamse Studentenleven

Dit is een uitgave van het ASVA onderzoeksbureau

Voorwoord

Voor u ligt het rapport “Student & Homo: Acceptatie in het Amsterdamse Studentenleven”. Het is een rapport geworden waarvan de resultaten hopelijk tot inzichten en besluiten kunnen leiden waar het Amsterdamse studentenleven – in de breedste zin van het woord – van kan profiteren. Hoe dan ook, ik hoop dat het rapport een duidelijk beeld kan geven over de situatie van homoseksuele studenten in Amsterdam.

Dank gaat uit naar iedereen die hier aan meegewerkt heeft. Zonder respondenten geen onderzoek, dus voor hen het eerste woord van dank. Daarnaast heb ik veel gehad aan de discussies en lange OZB-vergaderingen met de andere medewerkers van het onderzoeksbureau Iris Bonger en Marijn Faling, de coördinator Leanne Broekman, en verantwoordelijk bestuurslid Caroline Leek.

Floris Jan Donders
Medewerker ASVA onderzoeksbureau
Amsterdam, 23 juni 2009

Inhoudsopgave

Titel	1
Subtitel	1
Voorwoord	3
Inhoudsopgave	4
Samenvatting van de belangrijkste bevindingen	5
1 Inleiding	7
1.1 Doel	8
1.2 Probleem/vraagstelling	9
1.3 Structuur	9
2 Methoden van onderzoek	10
2.1 Kwantitatief deel	10
2.2 Kwalitatief deel	10
2.3 Populatie	10
3 De onderzoeksgroep	12
3.1 Introductie	12
3.2 Algemene kenmerken van de steekproef	12
3.3 Uit de kast	16
4 Discriminatie: een inventarisatie	19
4.1 Concrete vormen van discriminatie	19
4.2 Locatie en setting	20
4.3 Discriminatie per setting	21
4.4 Conclusie discriminatie	24
4.5 Niet-concrete vormen van discriminatie	25
5 Verschillen nader bekeken	29
5.1 Verschillen tussen UvA en HvA respondenten	29
5.2 Verschillen tussen mannen en vrouwen	29
6 Meninge n over homo-acceptatie	31
6.1 Stellingen	31
7 De universiteit en hogeschool verder belicht	34
7.1 Oneerlijk behandeld	34
7.2 Actie ondernomen na discriminatie	34
7.3 Waar terecht voor klachten?	35
8 Conclusie	36
Literatuurlijst	39
Publicaties van het ASVA onderzoeksbureau	41

Samenvatting van de belangrijkste bevindingen

In dit onderzoek wordt een inventarisatie gemaakt van de ervaringen van homoseksuele studenten in Amsterdam. De aanleiding van het onderzoek is het feit dat homoseksuele studenten weinig aandacht krijgen in onderzoek en beleid naar homoacceptatie. Aangezien eerdere rapporten een daling hebben gemeten in de mate van homotolerantie in steden als Amsterdam en Utrecht, was het voor ASVA interessant om de positie van de homoseksuele student onder de loep te nemen.

Het belangrijkste resultaat is dat respondenten over het algemeen best tevreden zijn met de acceptatie die zij ervaren. Het gemiddelde cijfer voor het Amsterdamse studentenleven kreeg een 7,5, en twee derde van de studenten is het eens met de stelling “Ik vind Amsterdam een tolerante stad”.

Toch is niet alles rooskleurig: 42.3% van de respondenten heeft aangegeven wel eens discriminatie mee te maken. Dit varieert van uitgelachen worden tot bedreiging. Als wordt gekeken waar deze uitingen van discriminatie voorkomen, worden ‘op straat’, ‘uitgaan’, en ‘woonomgeving’ het meest genoemd. Minder concrete vormen van discriminatie, zoals grappen over homo’s of identificatie met stereotypen, heeft zelfs 58% van de respondenten wel eens meegemaakt. Dit is in lijn met eerder onderzoek dat een verslechtering van de positie van homoseksuelen in de openbare ruimte aangaf.

Als de scores worden uitgesplitst per instituut blijkt dat de UvA-student iets vaker in aanraking komt met verbaal geweld. Op de HvA is er vaker sprake van uitsluiting of het verbreken van contact met de respondent als zijn/haar seksuele geaardheid bekend wordt.

Er is ook gekeken naar de verdeling van meldingen van discriminatie over de mannelijke en vrouwelijke respondenten. Het beeld dat in de open vragen en interviews naar voren komt, namelijk dat vrouwen vaker last hebben van verbaal geweld, vooral tijdens het uitgaan, komt niet overeen met het kwantitatieve deel van dit onderzoek. Er zijn namelijk weinig verschillen gevonden tussen de vrouwelijke en de mannelijke respondenten.

Daarnaast werd de universiteit en hogeschool expliciet belicht. Ongelijke behandeling door docenten, administratie of overige medewerkers werd maar weinig gemeld. Respondenten hebben wel iets vaker gemeld dat zij ongelijk behandeld werden door hun medestudenten. Een plek voor hulp of klachten naar aanleiding van discriminatie op de universiteit en hogeschool is niet erg bekend. De vertrouwenspersoon wordt het meest genoemd.

Uit het onderzoek kwam verder nog naar voren dat voor veel mensen discriminatie geen belangrijk issue is. Het lijkt erop dat studenten het als onderdeel van het leven beschouwen, zonder dat ze er erg onder lijden. Dit is een interessant gegeven en roept vragen op over de beste manier om homo-intolerantie te bestrijden. Echter, verder onderzoek is nodig om de redenen voor deze houding uit te zoeken.

1 Inleiding

Nederland is een land dat gelijkheid tussen homo's en hetero's serieus neemt. In vergelijking met andere landen in de wereld is Nederland koploper als het gaat om wettelijke gelijkheid tussen homo's en hetero's. Ook qua acceptatie van homoseksualiteit onder de bevolking doet Nederland het goed, vaak gevolgd door Scandinavische landen (SCP, 2006). Toch zijn er ook geluiden dat ondanks deze vooruitstrevende positie in relatie tot het buitenland er in de laatste jaren weer sprake is van afnemende tolerantie tegenover homoseksuelen.

In november 2008 werd het rapport "Als ze maar van me afblijven" (Buijs *et al.*, 2008) gepubliceerd. In opdracht van de gemeente Amsterdam werd in dit rapport het geweld tegen homoseksuelen in de stad onderzocht. Het rapport is gebaseerd op politieverlagen, aangiftes, en interviews met zowel slachtoffers als daders van geweldsincidenten tegen homo's. Eén van de bevindingen was dat Amsterdam niet meer de homotolerante stad is zoals ze vroeger bekend stond. Het daderprofiel van geweldplegers tegen homo's is vaak dat van laagopgeleide jongemannen, met een relatieve overrepresentatie van Marokkaanse jeugd. Dit rapport en berichten van het COC¹ over homodiscriminatie en geweld tegen homo's geven steeds meer de impressie dat homotolerantie niet meer zo vanzelfsprekend is in Amsterdam.

Ook in Utrecht kwam in september 2008 een rapport uit (BDU, 2008). Gedeeltelijk in lijn met het SCP-rapport uit 2006 wordt ook hier gemeld dat homodiscriminatie is afgenomen in vergelijking met eerdere jaren. Toch wordt de maatschappij door de respondenten als minder homotolerant ervaren. Dit is vooral gebaseerd op een toename in bedreigingen door allochtonen en negatieve berichtgeving in de media (BDU, 2008).

Terug naar Amsterdam. Afgaande op bovengenoemde onderzoeken is er genoeg reden om te kijken naar de positie van homoseksuele *studenten* in Amsterdam. Opmerkelijk genoeg is er weinig onderzoek gedaan naar de positie van homo's binnen een academische omgeving. Er is onderzoek naar homotolerantie binnen het voortgezet onderwijs (met een focus op positie van homoseksuele docenten en de mate waarin voorlichting over homoseksualiteit onderdeel zou moeten zijn van het curriculum) (Telljohann & Price, 1993; Jordan, Vaughan, and Woodworth, 1997; HoeZo/Expreszo, 2008), maar een perspectief op de academische wereld ontbreekt vaak. Het onderzoek dat er is komt vooral uit de Verenigde Staten (zie bijvoorbeeld Stevens, 2004; DeSurra&Church, 1994). Daarnaast is er ook vanuit de politiek weinig tot geen aandacht voor homotolerantie binnen universiteiten en hogescholen, terwijl er op hetzelfde moment wel veel aandacht is voor de positie van homo's binnen het voortgezet onderwijs. De nota homo-emancipatie 2008-2011 (Ministerie OC&W, 2008) heeft een aparte sectie over onderwijs, maar universiteiten en hogescholen worden

¹ Zie de lijst op de website van COC Nederland:

http://www.coc.nl/dopage.pl?thema=any&pagina=algemeen&algemeen_id=305

geheel niet besproken. Blijkbaar is het algemeen homo-emancipatiebeleid voor de overheid voldoende om homoacceptatie op universiteit en hogeschool te stimuleren.

Het gebrek aan Nederlandse studies en beleid in relatie tot homotolerantie op universiteiten kan twee oorzaken hebben. Ten eerste zou er geen reden voor onderzoek kunnen zijn, omdat er simpelweg geen problemen voorkomen op het gebied van homoacceptatie in een universitaire of HBO omgeving. Ten tweede kan er wel een reden voor onderzoek bestaan (er zijn dus wèl problemen met homoacceptatie) maar is er toch geen onderzoek naar gedaan, omdat het probleem geen aanleiding vormt voor onderzoek. Het gebrek aan studies in een academische setting is niet alleen een motivatie om een onderzoek naar dit onderwerp te starten, maar ook meteen een belemmering vanwege de kleine hoeveelheid achtergrondinformatie over homoseksualiteit binnen de universiteit en/of hogeschool.

Het onderzoek dat in Nederland gedaan is, is vaak op kleine schaal uitgevoerd. De Delftse Werkgroep Homoseksualiteit schreef in 2006 in het universiteitsblad TUDelta dat er relatief weinig homo's in het hoger onderwijs uit de kast zijn. Als reden hiervoor wordt een toenemende vijandigheid tegenover homo's in de maatschappij genoemd (TUDelta 2007). Homojongertijdschrift *Expreszo* heeft in december 2008 (*Expreszo* nr.6, 2008) resultaten van een studie gepubliceerd die Rotterdam als beste homostudentenstad aanmerkt. Amsterdam komt op de vijfde plek. Dit onderzoek is gebaseerd op het aantal uitgaansgelegenheden voor homo's en het aantal incidenten bekend bij het COC in die stad. Tevens is *Expreszo* bezig met een vervolgonderzoek dat meer in detail de situatie per stad gaat bekijken. Uitgaande van de resultaten van deze eerdere onderzoeken (SCP 2006, Buijs *et al.* 2008, BDU 2008, *Expreszo*, 2008) en het lage aantal onderzoeken dat homotolerantie binnen universiteiten behandelt, is er genoeg reden voor ASVA om een onderzoek te starten naar homotolerantie.

1.1 Doel

Amsterdam staat bekend als tolerant en open voor verscheidenheid, maar zoals het rapport van Buijs *et al.* laat zien, kan onderzoek tot een andere conclusie leiden. In lijn met dit soort onderzoek heeft deze studie als doel om de *aard, omvang, en het belang van homo-(in)tolerantie tegenover homoseksuele studenten in Amsterdam* te bestuderen. Het gaat hier om een inventarisatie van ervaringen, zowel kwalitatief als kwantitatief van de ervaringen van homoseksuele studenten in Amsterdam met betrekking tot zowel discriminatie als acceptatie van hun geaardheid. Ook wordt de opinie met betrekking tot deze onderwerpen onderzocht.

Benadering

De keuze om een inventarisatie van ervaringen te maken is gebaseerd allereerst op het feit dat er weinig bekend is over de positie van homoseksuelen op de universiteit of hogeschool. Ook is er weinig literatuur te vinden die zich op het Nederlandse universiteitsklimaat richt. Studies over homoacceptatie uit de Verenigde Staten zijn wel aanwezig, maar zijn niet altijd toepasbaar op de situatie hier, vanwege de opzet

van universiteiten in Amerika, maar ook vanwege de vaak minder liberale context tegenover homoseksualiteit.

1.2 Probleem / vraagstelling

1.2.1 Hoofd- en deelvragen

Uitgaande van bovenstaande doelstelling worden de volgende hoofdvraag en deelvragen geformuleerd.

Hoofdvraag

“Wat is de aard, omvang en het belang van homo-(in)tolerantie tegenover homoseksuele studenten van de Universiteit van Amsterdam?”

Deelvragen

Aard van intolerantie

- 1) Is er sprake van (in)tolerantie tegenover homoseksuele studenten aan de UvA/HvA?
- 2) Hoe manifesteert deze (in)tolerantie zich? Is er sprake van concrete discriminatie of is er informele non-acceptatie (de creatie van een intolerante sfeer)? Of is er sprake van positieve discriminatie, of een juist tolerante sfeer?

Omvang van intolerantie

- 3) Hoe vaak krijgen homoseksuele studenten aan de UvA/HvA te maken met (in)tolerantie?
- 4) In welke *setting* komt (in)tolerantie voor en hoe vaak?

Belang van intolerantie

- 5) In hoeverre is tolerantie een issue voor homoseksuele studenten aan de UvA/HvA?
- 6) Hoe belangrijk is tolerantie voor de student in verschillende *settings*?

1.3 Structuur

Het onderzoek is opgezet met het doel ervaringen (zowel positief als negatief) van homoseksuele studenten in Amsterdam te inventariseren. Het onderzoek heeft een kwantitatieve en een kwalitatieve component, waarbij de nadruk ligt op het kwantitatieve deel. Het onderzoek heeft plaatsgevonden in de periode december 2008 tot juni 2009 en is uitgevoerd door het onderzoeksbureau van de ASVA studentenunie.

2 Methoden van onderzoek

In dit hoofdstuk zullen de methoden van het onderzoek worden toegelicht. Zoals eerder vermeld bestaat het onderzoek uit een kwantitatief en een kwalitatief deel. Het kwalitatieve deel moet echter vooral beschouwd worden als een aanvulling op de bevindingen van het kwantitatieve deel, meestal zijn de kwalitatieve gegevens gebruikt ter illustratie van de kwantitatieve uitkomsten. Ten eerste zal worden ingegaan op de kwantitatieve methoden, in de sectie daarna zullen de kwalitatieve methoden worden toegelicht.

2.1 Kwantitatief deel

Voor de kwantitatieve kant van de inventarisatie is een vragenlijst ontwikkeld, die geheel online is gemaakt en is ingevuld door de respondenten. De vragenlijst bevat (afhankelijk van de gegeven antwoorden) 5 tot 28 vragen. Er is gebruik gemaakt van verschillende typen vragen, namelijk meerkeuzevragen met één antwoordmogelijkheid, meerkeuzevragen met meerdere antwoordmogelijkheden, matrixvragen, en open vragen. De vragen hebben grotendeels een informatief karakter, enkele open vragen en de antwoorden op de stellingen vragen expliciet naar de mening van de respondent. Het onderzoek is gericht op homoseksuele studenten, vandaar dat de studenten die aangeven heteroseksueel te zijn niet alle vragen hoeven in te vullen.

De data is geanalyseerd met het doel van een inventarisatie in gedachten. Er zijn dus vooral beschrijvende analyses gemaakt. Om duidelijkheid te verkrijgen over de verschillen tussen HvA en UvA, of tussen mannen en vrouwen zijn kruisverbanden gemaakt.

2.2 Kwalitatief deel

Het kwalitatieve deel bestaat uit de antwoorden die zijn gegeven op open vragen in de online vragenlijst en de antwoorden die gegeven zijn bij de diepte interviews. Er zijn vier diepte-interviews afgenomen door één of twee medewerkers van het onderzoeksbureau. Ze zijn digitaal opgenomen en later geanalyseerd. In het rapport zijn de interviews gebruikt als achtergrondinformatie ter illustratie van de cijfers. Er worden geen harde conclusies getrokken naar aanleiding van de interviews, omdat de steekproef daarvoor te klein is.

2.3 Populatie

De populatie bestaat uit alle homoseksuele, lesbische, en biseksuele studenten die studeren aan een instelling voor hoger onderwijs in Amsterdam. Er is een steekproef genomen gericht op studenten van de Universiteit van Amsterdam, en de Hogeschool van Amsterdam, maar studenten die aan andere instellingen studeren zijn niet uitgesloten van de steekproef.

De respondenten zijn benaderd op verschillende manieren. Een aantal HvA-studenten had bij een eerdere vragenlijst voor een ander onderzoek aangegeven bereid te zijn om

deel te nemen aan dit onderzoek. Daarnaast zijn alle studie- en studentenverenigingen in Amsterdam aangeschreven. Ook zijn er oproepen op internet gezet, op fora van homobelangen websites, zoals expreszo.nl, en comingout.nl, maar ook op de Hyves en Facebook-pagina van de HvA en de UvA. Een klein aantal respondenten is benaderd via via. Het profiel van de respondentengroep wordt in de volgende sectie besproken.

3 De onderzoeksgroep

3.1 Introductie

Voordat wordt ingegaan op de resultaten over discriminatie, zal eerst een beeld worden geschetst van de groep respondenten.

Wanneer in het rapport gesproken wordt over ‘homoseksueel’, ‘homo’s’, etc., wordt altijd gerefereerd naar homoseksuelen, lesbiennes, en biseksuelen, tenzij expliciet anders vermeld. Hetzelfde geldt voor hij, hem, etc. Hier wordt ook verwezen naar zij, haar, etc.

3.2 Algemene kenmerken van de steekproef

Tabel 3.1: Aantal respondenten, seksuele geaardheid

	UvA	HvA	Andere instelling	Totaal n	Totaal %
Homoseksueel	11	20	2	33	9,8%
Lesbisch	19	25	3	47	14,0%
Biseksueel (m)	7	26	3	36	10,7%
Biseksueel (v)	4	7	0	11	3,3%
Heteroseksueel	-	-	-	203	60,2%
Anders	1	6	0	7	2,1%
Totaal	-	-	-	337	100%
Totaal niet-hetero	42	84	8	134	39,8%

Van de respondenten op de online vragenlijst is 60,2% heteroseksueel. Ondanks de aankondiging in de uitnodiging of oproep dat het onderzoek slechts voor homo’s, lesbiennes en biseksuelen was, is er toch een hoge respons van hetero’s. In totaal waren er 134 respondenten wier gegevens konden worden gebruikt voor dit onderzoek.

De verdeling onder de niet-heteroseksuelen was 42 respondenten (31,3%) voor de UvA, 83 respondenten (61,9%) voor de HvA en 8 respondenten (6,7%) van een andere onderwijsinstelling in Amsterdam. De andere instelling was in vier gevallen de Vrije Universiteit, in twee gevallen de Hogeschool voor de Kunsten, en in de overige twee gevallen betrof het andere opleidingen in Amsterdam.

In verdere analyses hieronder zijn de heteroseksuele respondenten, tenzij expliciet aangegeven, niet meer verwerkt.

Verdeling respondenten per faculteit (UvA)

Tabel 3.2: Homoseksuele studenten aan de UvA per faculteit

N=41	Respondenten	Percentueel	% verschil UvA Algemeen
ACTA	1	2,4%	+0,7%
AMC	3	7,3%	-1,2%
FEB	3	7,3%	-4,8%
FdR	1	2,4%	- 12,4%
FGW	14	34,2%	+ 10,2%
FMG	15	36,6%	+7,1%
FNWI	3	7,3%	-0,4%
ILO	1	2,4%	+1,8%
IIS	-	-	-

ACTA = Faculteit der Tandheelkunde, AMC = Faculteit der Geneeskunde, FEB = Faculteit Economie en Bedrijfskunde, FdR = Faculteit der Rechtsgeleerdheid, FGW = Faculteit der Geesteswetenschappen, FMG = Faculteit der Maatschappij- en Gedragwetenschappen, FNWI = Faculteit der Natuurwetenschappen, Wiskunde, en Informatica, ILO = Instituut voor de Lerarenopleiding, ISS = Instituut voor Interdisciplinaire Studies.

De meeste respondenten studeren aan de Faculteit der Maatschappij- en Gedragwetenschappen en de Faculteit der Geesteswetenschappen. Respectievelijk 34,2% en 36,6% van alle respondenten aan de UvA studeert aan deze faculteiten. De minste respondenten komen van de ACTA en de ILO en de Faculteit der Rechtsgeleerdheid. Dit laatste is opvallend, omdat de FdR een grote faculteit is en 14,8% van alle UvA studenten hier studeert. Het IIS was nog niet opgenomen in de vragenlijst, hiervan zijn dus geen gegevens bekend.

Er zijn grote verschillen te zien tussen het aantal studenten per faculteit en het aantal respondenten per faculteit. Er is een duidelijke overrepresentatie van respondenten bij de faculteiten FGW en FMG, en een duidelijke onderrepresentatie bij de faculteiten FdR en FEB. Voor de overige faculteiten is er weinig verschil. Omdat de methode van respondenten benaderen voor de UvA studenten niet geheel kon worden gerandomiseerd over alle faculteiten is het moeilijk te zeggen of de over-, danwel onderrepresentatie te wijten is aan de werving van respondenten of aan de populatie zelf. Met andere woorden, voor de UvA groep kan niet de conclusie worden getrokken dat er significant meer danwel minder niet-hetero's studeren aan bepaalde faculteiten.

Verdeling per domein (HvA)

Tabel 3.3: Homoseksuele studenten aan de HvA per domein

N=83	Respondenten	Percentueel	%Verschil HvA Algemeen
Bewegen, Sport, Voeding	5	6,0%	-0,4%
Economie en Management	14	16,9%	-8,0%
Gezondheid	7	8,4%	+0,3%
Maatschappij & Recht	22	26,5%	+8,1%
Media, Creatie en Informatie	12	14,5%	-3,1%
Onderwijs en Opvoeding	17	20,5%	+7,0%
Techniek	6	7,2%	-4,0%

Op de HvA is de verdeling als volgt. De grootste groep respondenten doet een studie binnen het domein Maatschappij en Recht, dit is 26,5% van de groep HvA-studenten. De kleinste groep respondenten is te vinden bij het domein Bewegen, Sport en Voeding. Er is een overrepresentatie van respondenten bij de domeinen Maatschappij en Recht (+8,1%) en Onderwijs en Opvoeding (+7,0%). De domeinen Economie en Management (-8,0%) en Techniek (-4,0%) zijn ondervertegenwoordigd.

Over de HvA-groep respondenten kan er meer worden gezegd over de verhoudingen tussen de verschillende domeinen. Dit komt vanwege de betere selectie van respondenten, een hogere respons, en de vergelijking van de respons met een eerder onderzoek van het ASVA onderzoeksbureau, dat een grote groep (N=5321) HvA-studenten heeft betrokken. Het lijkt er op dat er dus relatief meer homo's aan de domeinen Maatschappij en Recht en Onderwijs en Opvoeding studeren en dat er relatief minder homo's studeren aan de domeinen Techniek en Economie en Management.

Leeftijd en studiejaar

Tabel 3.4: Studiejaar respondenten

Studiejaar	%
1	36,3%
2	22,9
3	22,9
4	11,4
5	2,9
Meer dan 5	3,6

Tabel 3.5: Leeftijd respondenten

Leeftijdscategorie	%
Jonger dan 20 jaar	20,2%
20-22 jaar	35,5%
23-25 jaar	29,8%
26-28 jaar	6,5%
Ouder dan 28	8,1%

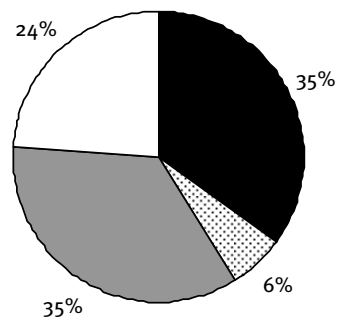
De respondenten zijn grotendeels tussen de 20 en 30 jaar oud. De gemiddelde leeftijd is 22,7 jaar. Opvallend is de grote groep eerstejaars studenten.

Woonsituatie

Van alle respondenten woont net iets meer dan de helft (52%) zelfstandig (d.w.z. niet bij de ouders) in Amsterdam. Nog eens 26% woont zelfstandig buiten Amsterdam. 22% woont thuis bij de ouders, waarvan 4% in Amsterdam.

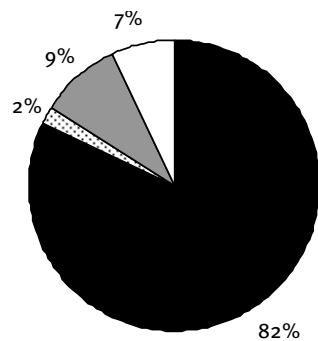
Figuur 3.1 woonsituatie homoseksuele respondenten HvA

- Ik woon zelfstandig in Amsterdam
- ▨ Ik woon bij mijn ouders in Amsterdam
- Ik woon zelfstandig buiten Amsterdam
- Ik woon bij mijn ouders buiten Amsterdam

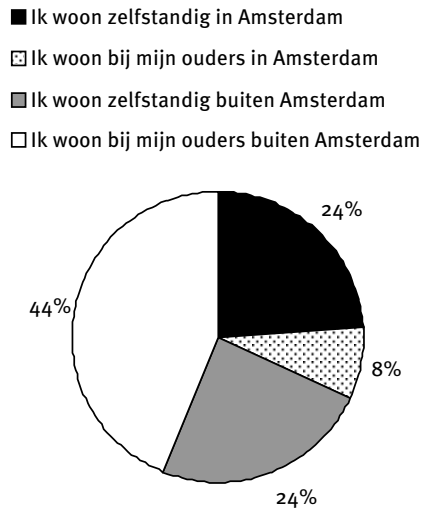

Figuur 3.2 woonsituatie homoseksuele respondenten UvA

- Ik woon zelfstandig in Amsterdam
- ▨ Ik woon bij mijn ouders in Amsterdam
- Ik woon zelfstandig buiten Amsterdam
- Ik woon bij mijn ouders buiten Amsterdam

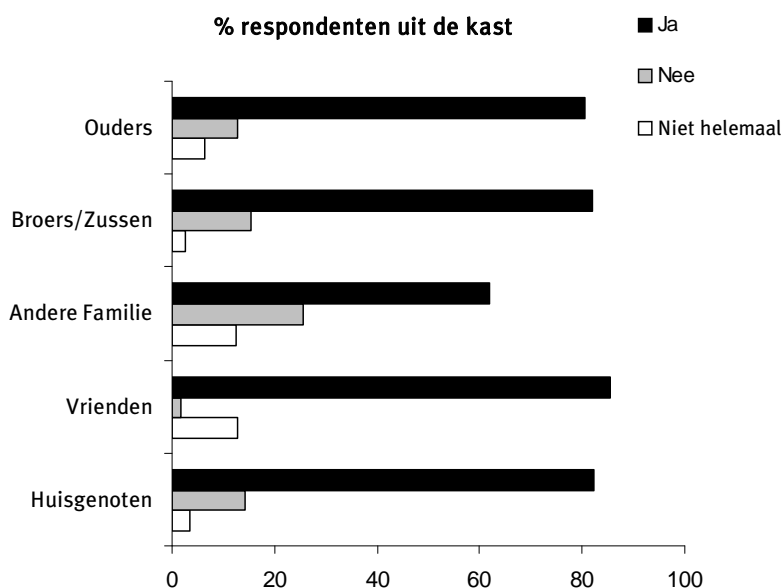
Figuur 3.3 woonsituatie respondenten HvA algemeen

3.3 Uit de kast

De respondenten kregen de vraag bij welke personen en groeperingen zij ‘uit de kast’ waren. De antwoorden zijn hieronder, in figuur 3.4 weergegeven. De opties die gekozen konden worden waren ‘ja’ voor de situatie waarin alle mensen in de categorie wisten dat de persoon homoseksueel was, of dat al deze mensen zonder problemen mochten weten dat de persoon homoseksueel was. De optie ‘nee’ hield het tegenovergestelde in, namelijk dat niemand in de categorie het wist en dat het ook niet de bedoeling was dat iemand het te weten zou komen. De laatste optie, ‘niet helemaal uit de kast’ hield in dat er wel een aantal mensen in de categorie het wisten, maar dat de respondent niet wilde dat iedereen binnen die categorie zou weten dat hij homoseksueel was. Ten slotte was de optie ‘niet van toepassing’ ook aanwezig, voor situaties waarin een bepaalde categorie niet van toepassing was, bijvoorbeeld als een student geen lid was van een vereniging, of als hij bijvoorbeeld geen broers of zussen had.

Figuur 3.4: % uit de kast – persoonlijke omgeving

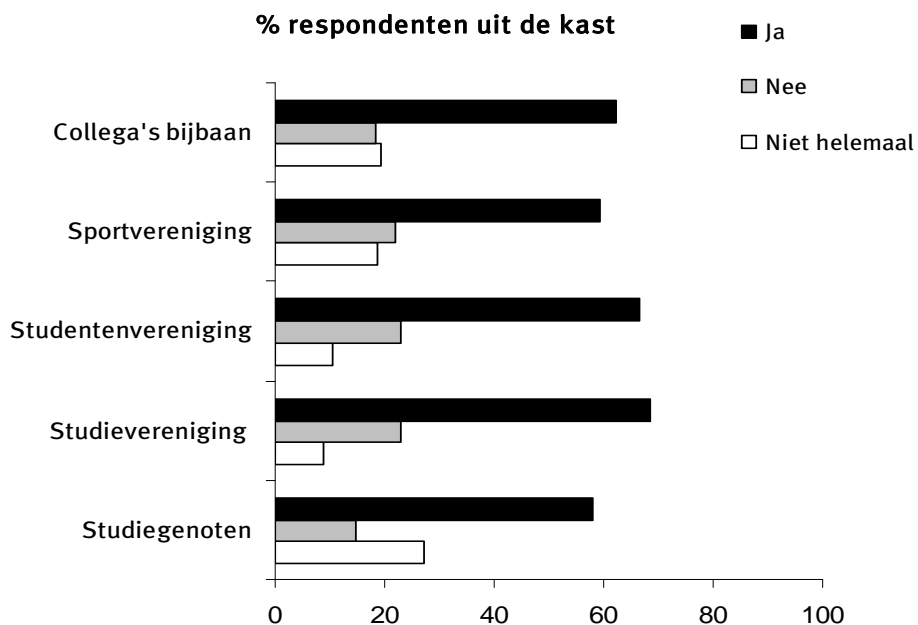
Persoonlijke omgeving

Zoals te zien in figuur 3.4 is het grootste gedeelte van de respondenten in zijn/haar persoonlijke omgeving uit de kast. De groep met het hoogste percentage (85,5%) van mensen die uit de kast zijn is 'vrienden', gevolgd door 'broers/zussen' (82,6%) en 'ouders' (80,6%). De categorie 'andere familie' scoort het laagst, met 62,0% van de respondenten volledig uit de kast. Verder is opvallend dat categorie 'vrienden' de hoogste score heeft voor de optie 'niet helemaal'. Blijkbaar hebben respondenten contact met mensen die als vrienden gezien worden, maar die toch niet dicht genoeg bij hen staan om ze in te lichten over hun geaardheid.

Minder persoonlijke situaties

De tweede groep situaties is minder persoonlijk, en gaat vooral over studie, verenigingen en een eventuele bijbaan. De gemiddelde percentages voor 'ja' zijn ook lager in deze groep. Het hoogst scoren de studieverenigingen, met 68,4% van de respondenten (die bij een studievereniging zijn aangesloten) uit de kast is. Het laagst scoren 'studiegenoten' met 58,2%. Ook hier is (net als bij 'vrienden' in de vorige figuur) een groot percentage respondenten dat 'niet helemaal' invult. Sportverenigingen scoren laag, met 59,3% van de respondenten volledig uit de kast, en een percentage van 22,0% helemaal niet uit de kast. Toch vallen sportverenigingen niet uit de toon in vergelijking met de andere verenigingen en studentenverenigingen. Alle verenigingen hebben scores rond de 65% voor 'ja, uit de kast', 22% voor 'nee, niet uit de kast', en 12% voor 'niet helemaal'.

Figuur 3.5: % uit de kast: studie, verenigingen en bijbaan

Op de vraag of er situaties zijn waarin het moeilijk is om uit de kast te komen worden verschillende antwoorden gegeven. 84 respondenten gaven een antwoord op deze vraag. Hiervan zegt precies 50%, 42 personen dat zij zulke situaties niet meemaken. 11 respondenten zeggen dat zij uit principe niet uit de kast komen, omdat ze vinden dat dit niet expliciet genoemd hoeft te worden (“Hetero’s komen ook niet uit de kast”). Zes respondenten geven aan dat ze bang zijn voor een stigma, dus dat hun homoseksualiteit als belangrijkste karaktereigenschap wordt gezien. Geloof speelt een kleine rol (drie respondenten geven aan dat dit een probleem geeft). Wel zeggen zeven respondenten dat ze een negatieve reactie verwachten en daarom maar niets zeggen. Twee antwoorden ten slotte gaan direct over de onveiligheid die wordt veroorzaakt door een eventuele coming-out.

4 Discriminatie: een inventarisatie

4.1 Concrete vormen van discriminatie

Het onderzoek onderscheidt concrete discriminatie en minder concrete vormen van discriminatie. Het verschil is dat concrete discriminatie een meetbare overschrijding is van officiële regels, terwijl de andere vormen een minder zichtbare, minder concrete aard hebben.

Tabel 4.1: Discriminatie wordt ervaren door 51 van de 120 respondenten die een vraag hierover invulden.

“Heb je tijdens je studententijd de volgende situaties wel eens meegemaakt?”	
N = 120	Respondenten
In elkaar geslagen	0
Bedreigd worden	5
Uitgescholden worden	20
Uitgelachen worden	27
Genegeerd worden	10
Buitengesloten worden	12
Anders respectloos behandeld	19
Geen van bovenstaande opties	72

42,3% van de respondenten heeft wel eens te maken gehad met de situaties in tabel 4.1. Verbaal geweld wordt door de respondenten het meest ervaren. Van het totaal meldingen (93) hebben 52 (56%) te maken met verbaal geweld. Tegelijkertijd is er geen melding van iemand die in elkaar is geslagen.

Deze getallen bevestigen de bevindingen van andere rapporten, waarin minder fysiek geweld wordt gerapporteerd, terwijl er toenemend een intolerante sfeer wordt geschapen.

Het totaal aantal meldingen van discriminatie (volgens de categorieën in tabel 3.6) is bijna gelijk verdeeld over de UvA, HvA en andere instellingen. Dit wil zeggen dat bijna één derde van de meldingen van UvA studenten afkomstig is, een kleine twee derde van de HvA en een klein overig percentage van respondenten die aan andere instellingen studeren. Dit correspondeert met het aantal studenten van elke instelling dat de vragenlijst heeft ingevuld. De getallen uitgesplitst per vorm van discriminatie zijn echter niet helemaal in verhouding. Dit wordt verder behandeld in sectie 5.1.

4.2 Locatie en setting

De locatie en/of setting (sociale omgeving) van de meldingen van discriminatie is ook gevraagd. Respondenten konden aangeven of discriminatie een enkele keer, regelmatig, vaak, of nooit voorkwam in de settings die werden weergegeven in de vraag.

Tabel 4.2: Discriminatie per setting

<i>Setting</i>	Een enkele keer	Regelmatig	Vaak
Op straat	40	8	8
Woonomgeving (huis/buurt)	21	8	9
Uitgaan	36	7	5
Binnen familie	10	5	5
Universiteit/Hogeschool	24	6	3
Werk	19	3	1
In vriendenkring	17	1	2
Sportvereniging	1	3	1
Anders, nl.	2	2	0
Studievereniging	3	1	0
Ander soort vereniging	2	1	0
Studentenvereniging	2	0	0

De eerste drie categorieën vallen op. De locaties ‘op straat’, ‘woonomgeving’, en ‘uitgaan’ worden het vaakst genoemd als plekken waar discriminatie plaatsvindt. Het totaal aantal meldingen voor ‘enkele keer’ is 97 voor deze eerste drie settings. Dit is 54% van het totaal aantal meldingen dat is gedaan voor de frequentie ‘een enkele keer’. Voor ‘vaak’ is dit zelfs 65%. De eerste drie categorieën zijn dus ruim oververtegenwoordigd. Aan de onderzijde van de lijst vinden we vier categorieën die lage scores laten zien. Opvallend zijn de verschillende categorieën verenigingen die het laagste aantal meldingen hebben als het gaat om discriminatie.

De conclusies die hieruit getrokken worden bevestigen het eerder onderzochte beeld nog eens. Discriminatie wordt vooral gemeten op straat, binnen de woonomgeving (de buurt/wijk hoort hier ook bij), en tijdens het uitgaan. Tegelijkertijd scoren vooral verenigingen erg laag op discriminatie. Het meest opvallend is misschien wel de score voor ‘studentenvereniging’. Ondanks een hoge participatiegraad zijn er maar twee meldingen gemaakt van discriminatie. Dit is niet in lijn met berichten in de media (zie bijvoorbeeld Het Parool, 14-01-09; Mare, 16-03-06). Verder onderzoek zou beter inzicht kunnen geven in de positie van homoseksuelen bij studentenverenigingen.

De universiteit/hogeschool scoort gemiddeld, met een vijfde plek in de ranglijst. Net als bij de meeste andere categorieën zijn de scores het hoogst voor ‘enkele keer’. Het lijkt erop dat er weinig sprake is van structurele discriminatie.

4.3 Discriminatie per setting

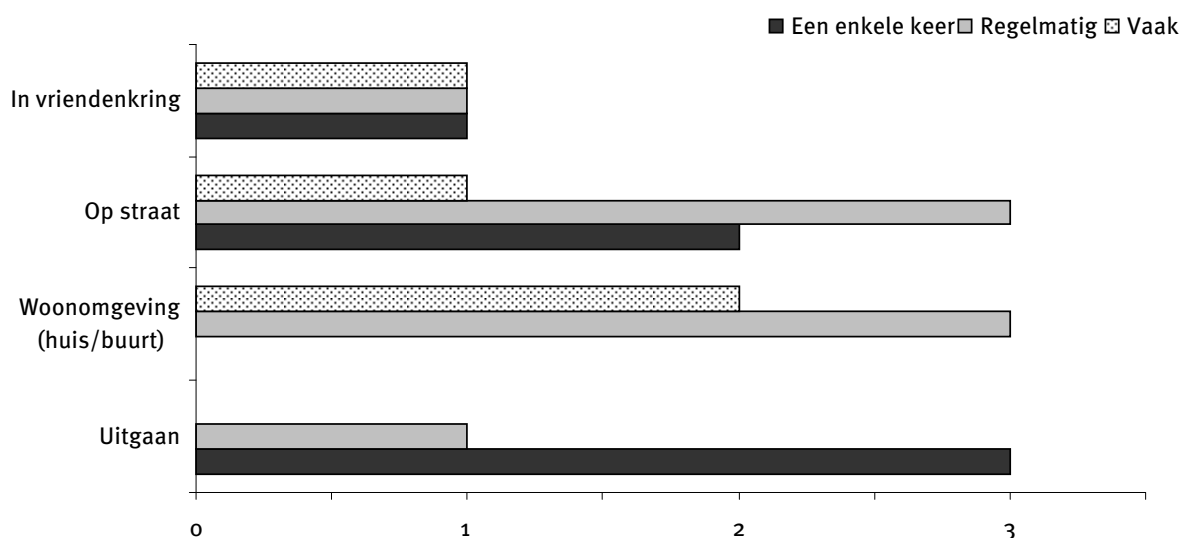
Als er nu per setting wordt gekeken naar discriminatie kan er iets gezegd worden over de verschillende vormen van discriminatie die voorkomen. In de volgende tabellen wordt het aantal gevallen van verschillende soorten discriminatie weergegeven. Verschillende settings zijn alleen weergegeven als het totaal aantal meldingen voor die setting drie of hoger is.

In elkaar geslagen

Geen van de respondenten heeft aangegeven ooit in elkaar geslagen te zijn vanwege zijn geaardheid. Er is in de vragenlijst niet gevraagd naar andere vormen van fysiek geweld. In de categorie ‘anders, nl.’ werd één geval van ‘stoot/stomp’, en twee gevallen van ‘onzedelijke betasting’ genoemd (zie ook hieronder).

Bedreiging

Figuur 4.1: Aantal meldingen voor ‘Bedreigd worden’, per setting (met meer dan 3 meldingen in totaal)

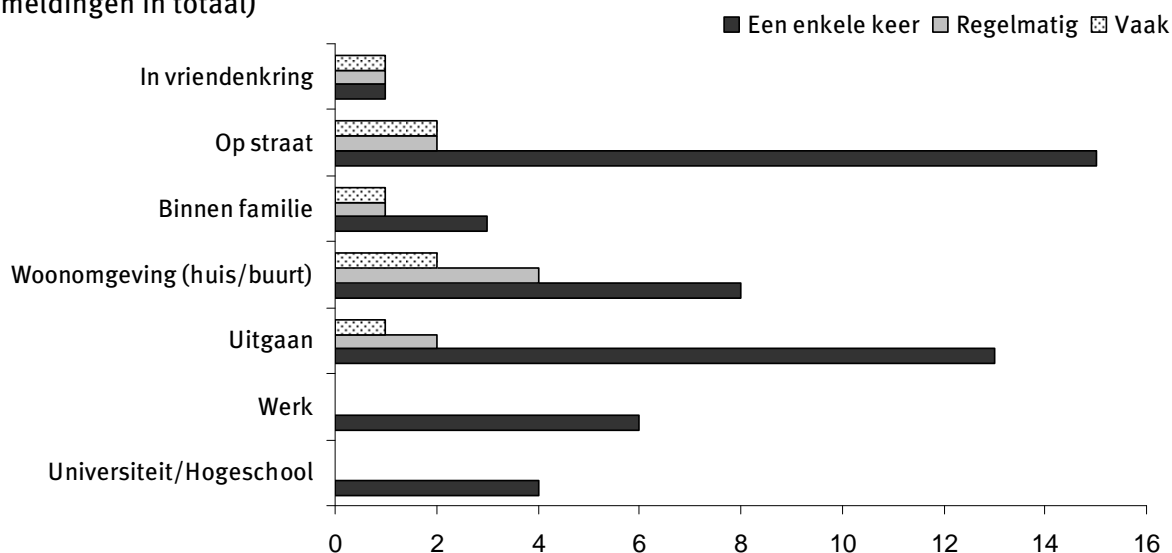

Bedreiging komt weinig voor. De plekken die het meest worden gemeld zijn ‘op straat’ en ‘de woonomgeving’ (met voor beide plekken drie meldingen voor ‘regelmatig’ en twee respectievelijk één melding voor ‘vaak’). Ook wordt op kleine schaal bedreiging ervaren tijdens het uitgaan. Het lijkt hier meer om incidenten te gaan (drie maal ‘een enkele keer’ tegenover één keer ‘regelmatig’ en geen meldingen voor ‘vaak’). Bedreiging lijkt dus een weinig voorkomend probleem.

Uitgescholden worden

Schelden is een vorm van discriminatie die vooral incidenteel voorkomt. Op straat en tijdens het uitgaan worden het vaakst genoemd als plekken waar respondenten ‘een enkele keer’ werden uitgescholden. Ook op het werk (zes meldingen) blijft schelden incidenteel. In de woonomgeving is het hoogste aantal meldingen op een wat meer structurele basis te zien, met vier meldingen van ‘regelmatig’ schelden, en twee voor ‘vaak’.

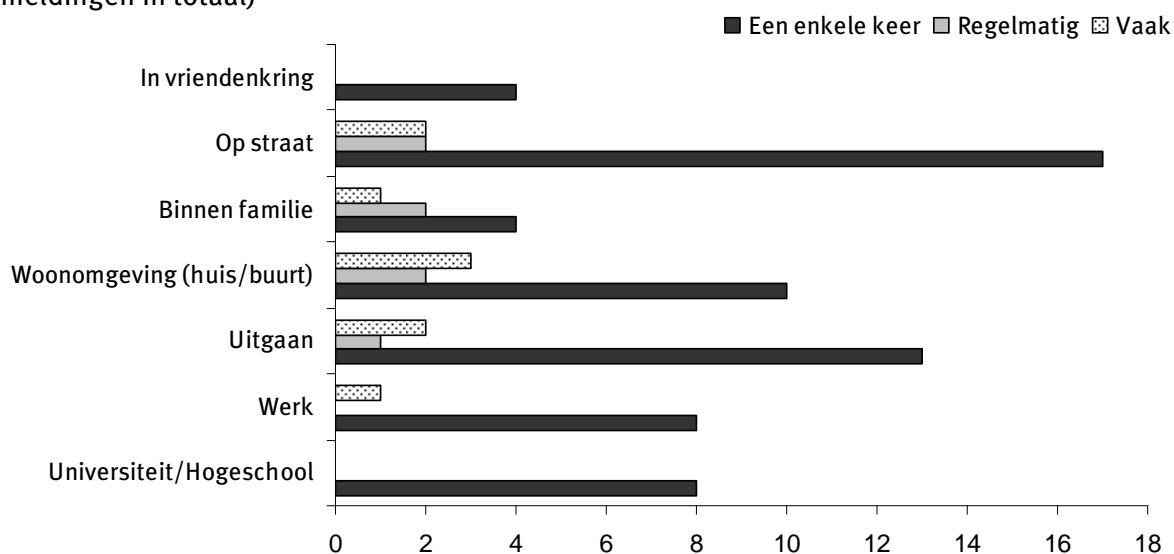
Figuur 4.2: Aantal meldingen voor ‘Uitgescholden worden’, per setting (met meer dan 3 meldingen in totaal)

Uitgelachen

Het patroon voor ‘uitgelachen worden’ (figuur 4.3) lijkt in veel aspecten op dat van ‘uitgescholden worden’. Ook hier is het grotendeels incidenteel en ook hier komen de meeste meldingen voor ‘op straat’ en bij ‘uitgaan’. Een verschil is dat er bij de

Figuur 4.3: Aantal meldingen voor ‘Uitgelachen worden’, per setting (met meer dan 3 meldingen in totaal)

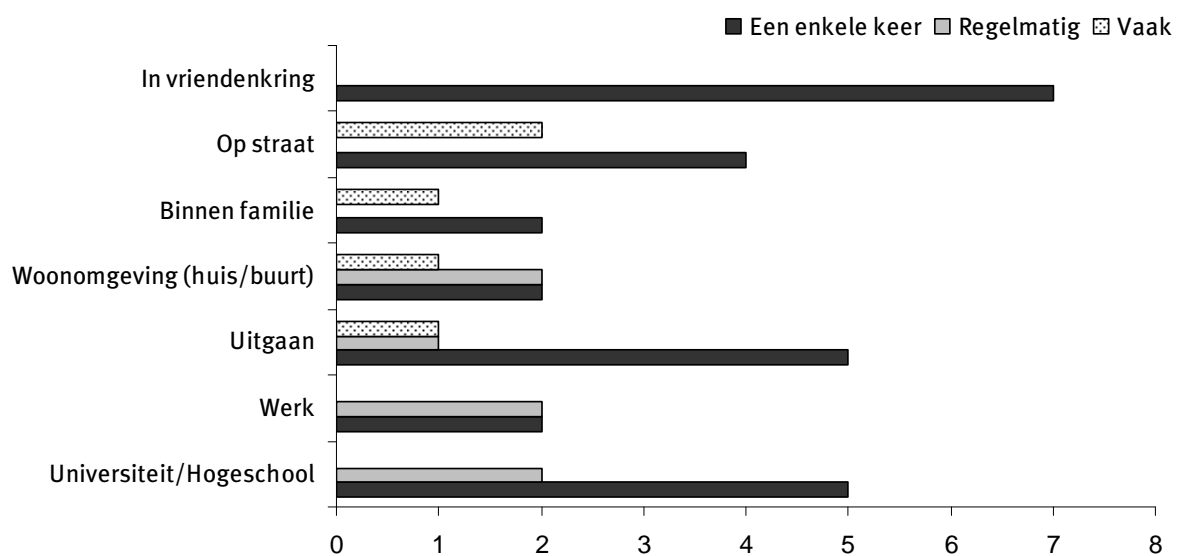

universiteit en hogeschool twee keer zo vaak (acht in plaats van vier keer) melding wordt gemaakt van ‘uitgelachen worden’, hoewel het ook hier bij incidenten blijft.

Genegeerd worden

In figuur 4.4 staat het aantal meldingen voor ‘genegeerd worden’ per setting. Respondenten geven aan soms genegeerd te worden vanwege hun geaardheid. Dit kan verschillende achtergronden hebben. De personen kunnen volledig genegeerd worden, maar het is ook mogelijk dat alleen hun homoseksualiteit wordt genegeerd. Dit gebeurt incidenteel in vriendenkringen (zeven meldingen), maar ook op de universiteit/hogeschool en bij het uitgaan. Tweemaal wordt ‘vaak genegeerd worden’ gemeld op straat.

Figuur 4.4: Aantal meldingen voor ‘Genegeerd’, per setting (met meer dan 3 meldingen in totaal)

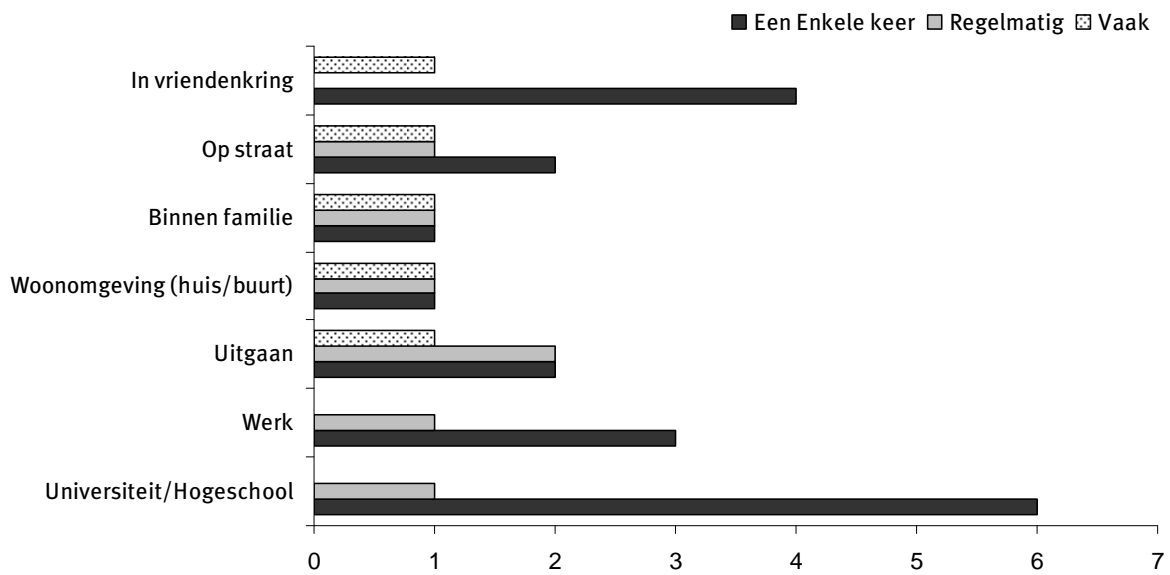

Buitengesloten worden

In onderstaande figuur 4.5 is te zien dat respondenten zeggen vooral buitengesloten te worden op de universiteit of hogeschool. Zeven maal wordt ‘een enkele keer’ gemeld. Te denken valt aan participatie in groepswork of het delen van informatie.

Ook opvallend is de score voor de vriendengroep. Het buitensluiten kan zich dan bijvoorbeeld voordoen bij het praten over seks. Eén respondent zegt: “Mijn heterovrienden mogen wel uitgebreid vertellen over hun seksleven, maar ik mag niks zeggen, want dat is vies.”

Figuur 4.5: Aantal meldingen voor ‘Buitengesloten worden’, per setting (met meer dan 3 meldingen in totaal)

4.4 Conclusie discriminatie

Discriminatie is divers en wordt ook op verschillende manieren gemeld. Er zijn bijvoorbeeld geen meldingen voor ‘in elkaar geslagen’. Dit kan twee redenen hebben. Ten eerste kan het zijn dat er inderdaad geen respondenten zijn die ooit in elkaar geslagen zijn vanwege hun geaardheid. Ten tweede kan het ook komen doordat de vragenlijst geen andere opties met betrekking tot fysiek geweld bood. In het open gedeelte van de vraag is één keer aangegeven dat een ‘stoot of stomp’ werd uitgedeeld.

Een andere opvallende uitkomst is dat mild verbaal geweld veel voorkomt. Dit betreft niet per se bedreigingen, maar vooral uitschelden en uitlachen. Deze twee opties kregen de meeste meldingen.

De locatie of setting waar discriminatie voorkomt is grotendeels de openbare ruimte, namelijk ‘op straat’, ‘tijdens uitgaan’, en ‘in huis/buurt’. De universiteit/hogeschool komt ergens in het midden uit. Terwijl universiteit/hogeschool voor ‘buitengesloten worden’ de hoogste scores haalt, scoort deze setting voor de andere vormen van discriminatie net iets onder het gemiddelde.

De afwezigheid van studie- en studentenverenigingen in de lijst van settings die veel genoemd worden is opvallend. Studentenverenigingen werden in totaal twee keer genoemd als plaatsen waar discriminatie voorkomt. Studieverenigingen vijf keer, en

sportverenigingen tien keer. Dit staat in contrast met ‘op straat’ (56 keer), of ‘uitgaan’ (48 keer). De universiteit/hogeschool scoort met 28 meldingen gemiddeld. Natuurlijk zijn de scores lager omdat het absoluut aantal respondent lager is voor de verenigingen. Toch kan dit alleen de lage scores niet verklaren.

De absentie van studentenverenigingen als locaties van discriminatie tegen homoseksuelen is interessant. Er zijn namelijk relatief veel respondenten (38%) bij zo’n studentenvereniging aangesloten. Deze bevinding bestrijdt de bevindingen van Laurens Buijs. In het Parool (14-01-2009) zei hij: “Het is ongelooflijk anno 2009 in Amsterdam, maar in een aantal studentenverenigingen is het niet bespreekbaar homoseksuele gevoelens te hebben” (Parool, 14-01-2009). Het is natuurlijk mogelijk dat de respondenten van dit onderzoek juist betrokken zijn bij die studentenverenigingen waar het wél bespreekbaar is. Toch lijkt het erop dat de problemen niet zo groot zijn als eerder werd gemeld. Ook sportverenigingen worden vaak genoemd als plekken waar homoseksualiteit een taboe is. Maar ook hier zijn opvallend weinig meldingen van discriminatie te vinden. Blijkbaar is het Amsterdamse verenigingenleven toleranter dan wat zou worden verwacht. Verder kwalitatief onderzoek is nodig voor een betere kijk in de situatie van homoseksuele studenten in studie-, studenten-, en sportverenigingen.

4.5 Niet-concrete vormen van discriminatie

Tabel 4.3: “Heb je tijdens je studententijd de volgende situaties wel eens meegemaakt?”

N = 118	Respondenten
Er worden grappen gemaakt over homo’s in jouw bijzijn	52
Je wordt geïdentificeerd met stereotypen	53
Mensen gaan niet met jou om vanwege je geaardheid	10
Vrienden willen geen contact meer met jou	5
Je komt andere negatieve reacties tegen	23

Het gemiddelde aantal respondenten dat deze vraag positief beantwoordt is 31, dit komt overeen met 26.6%. Het hoogst scoort de optie ‘je wordt geïdentificeerd met stereotypen’, op de voet gevolgd door “er worden grappen gemaakt over homo’s in jouw bijzijn”. Over het algemeen worden vriendschappen niet verbroken als iemand uit de kast komt. Dit is slechts 5 keer (4,2%) genoemd. De categorie ‘andere negatieve reacties’ werd op diverse manieren beantwoord. Mensen komen slecht of niet-onderbouwde reacties tegen, zoals “*je bent gek*”. Ook wordt ‘negatieve reacties gebaseerd op geloofsovertuiging’ een aantal keer genoemd. Eén van de respondenten reageert:

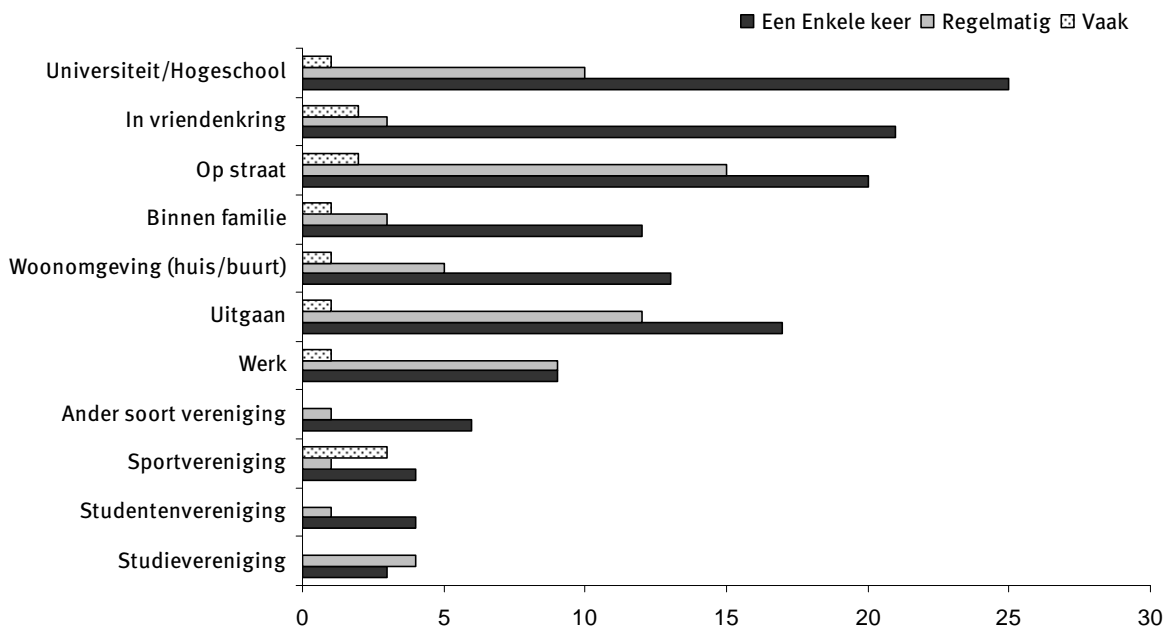
“[er zijn] mensen met een bepaalde religie die me een preek geven. Soms meer dan een preek en echt een aanval. Ik denk dat de achterliggende reden is dat ze ons graag willen bekeren en ons willen laten inzien dat het niet goed is om toe te geven aan de gevoelens voor mensen met hetzelfde geslacht.”

Het is niet per definitie het geval dat hoge scores direct problematisch zijn. Grappen over homo’s of identificatie met stereotypen kunnen ook positief worden opgevat. Dit komt ook naar voren in sommige interviews:

“Een vriend van me, een studiegenoot ook, die is zelf hetero en die kende eigenlijk helemaal geen homo’s tot hij ging studeren en daar kwam hij er meerdere tegen. Ik kan heel erg met hem lachen en we maken er ook vaak grapjes over en ja, die jongen is daar heel erg makkelijk in meegegaan eigenlijk. Dat vind ik heel leuk, dat iemand die er zelf eigenlijk weinig mee te maken heeft er zo open voor staat en daar totaal geen probleem van maakt en alles van je wilt horen.”

Grappen over homo’s

Figuur 4.6: “Er worden grappen over homo’s gemaakt in mijn bijzijn”, per setting (met meer dan 3 meldingen in totaal)

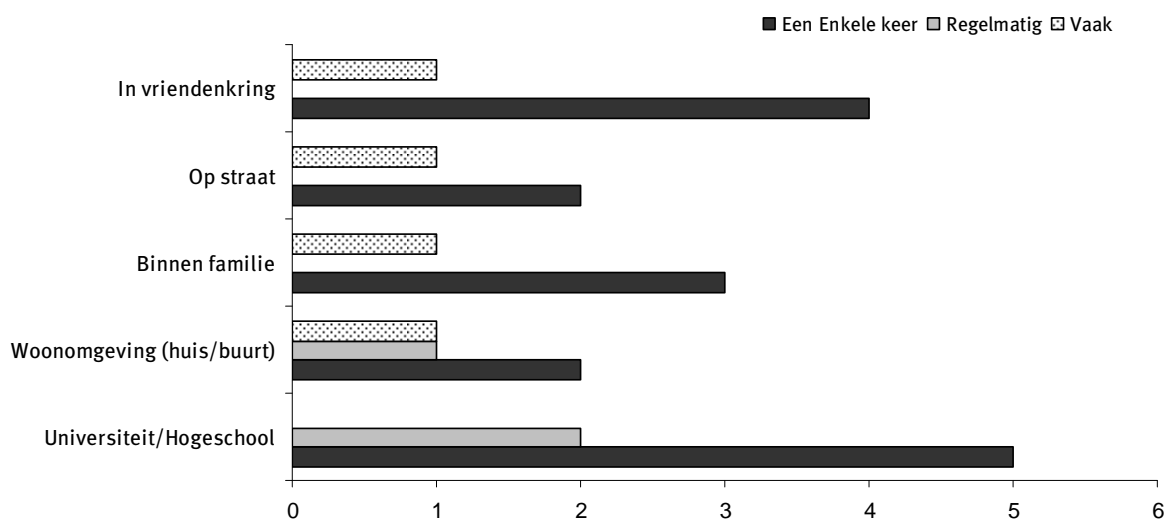
De universiteit en hogeschool scoren hoog als de vraag wordt gesteld of respondenten wel eens meemaken dat er grappen over homo’s worden gemaakt in hun bijzijn. Meer dan 25% maakt dit een enkele keer mee. Ook binnen de vriendenkring gebeurt dit incidenteel. Op straat, en tijdens het uitgaan wordt dit vaker gedaan. In sectie 3.7 komt naar voren dat veel respondenten het maken van grappen niet als heel vervelend ervaren. De getallen kunnen helaas geen inzicht geven in hoeveel van de gevallen de grappen negatief worden ervaren. Wel komt in de interviews naar voren dat het voor respondenten belangrijk is om eventuele grappen of vervelende opmerkingen met een

positieve houding te ontvangen danwel te weerleggen. Dit heeft bij een aantal geïnterviewden een positief effect op de mensen in de situatie.

Verbreken contact

Vijf respondenten hebben antwoord gegeven op de vraag of er situaties waren waarin hun vrienden geen contact meer wilden. Deze vraag is niet uitgesplitst per 'setting', omdat het hier primair gaat om vrienden. Daarnaast is de groep respondenten erg klein.

Figuur 4.7: "Mensen gaan niet meer met je om vanwege je geaardheid", aantal meldingen per setting (met meer dan 3 meldingen in totaal)

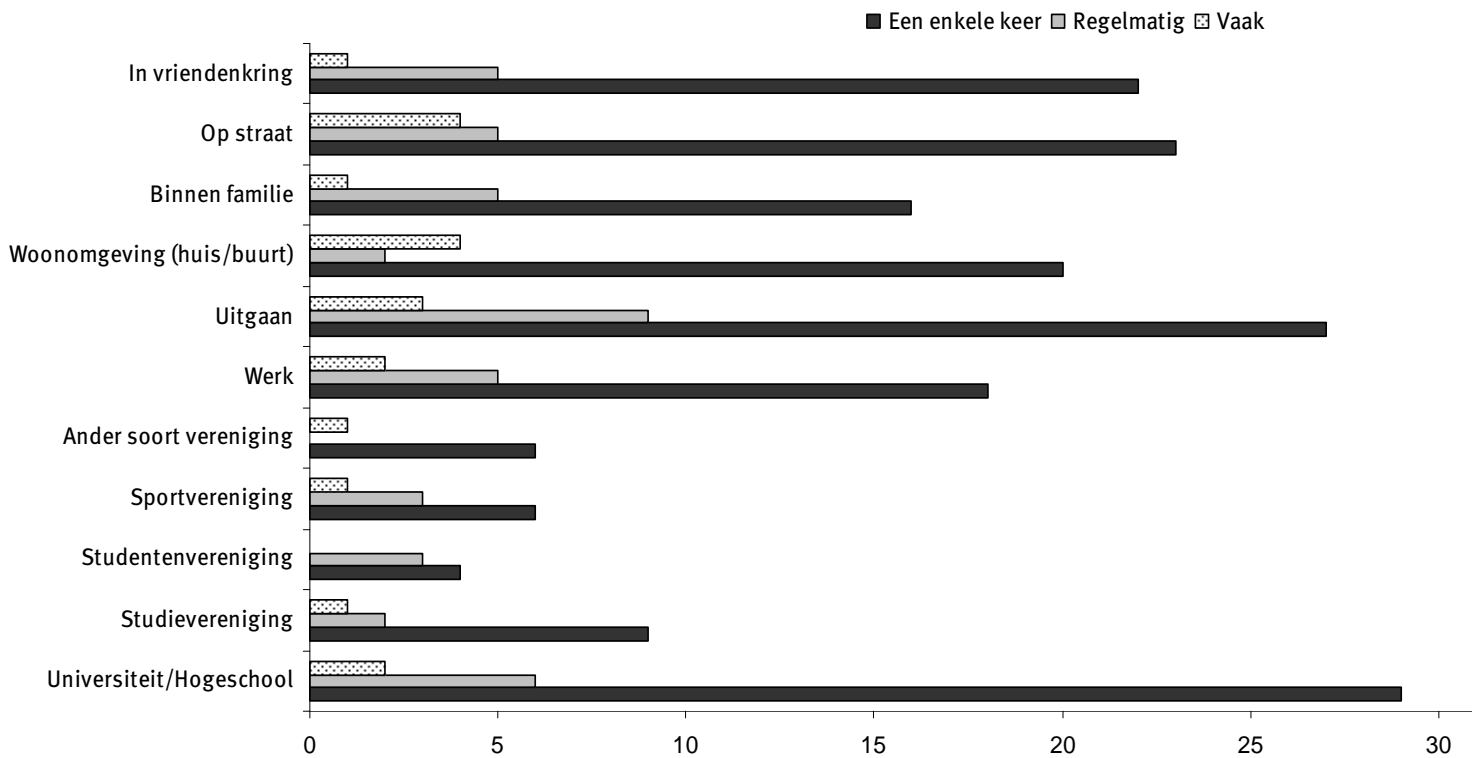

Tien respondenten hebben antwoord gegeven op de vraag of er situaties waren waarin zij mensen tegenkwamen die – na te weten zijn gekomen dat de respondent homoseksueel, lesbisch, of biseksueel was – geen contact meer wilden. Dit kwam het meest voor binnen de universiteit/hogeschool en de vriendenkring.

Identificatie met stereotypen

Identificatie met stereotypen gebeurt veel. De hoogste score voor 'een enkele keer' vindt plaats bij de universiteit/hogeschool, gevolgd door uitgaan (figuur 4.8). Maar ook op straat, in de vriendenkring of in de woonomgeving komt dit vaak voor. De verenigingen scoren lager. Hoewel niet alle respondenten verbonden zijn aan een vereniging is er een groot verschil te zien, vooral bij de frequentie 'een enkele keer'. Structureel scoort uitgaan het hoogst. Ook hier worden vooral vrouwen geïdentificeerd met stereotypen. Maar ook op straat en op het werk zijn hoge scores voor 'regelmatig' en 'vaak' te vinden.

Figuur 4.8: “Je wordt geïdentificeerd met stereotypen”, aantal meldingen per setting (met meer dan 3 meldingen in totaal)

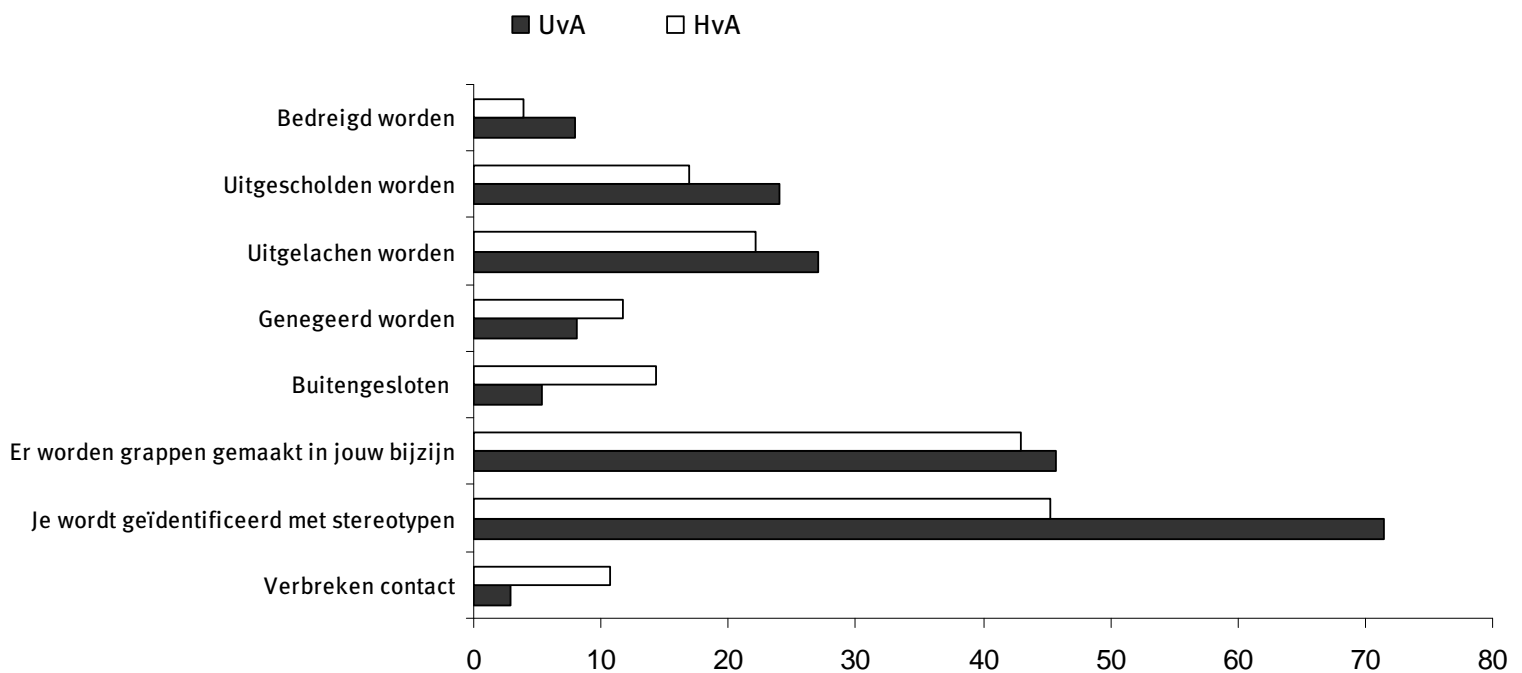

Conclusie

De minder concrete vormen van discriminatie vinden ook weer plaats tijdens het uitgaan, op straat, en in de woonomgeving. Toch scoort ook de universiteit/hogeschool hoog, vooral op de identificatie met stereotypen en bij grappen over homo's. In het volgende hoofdstuk zal de situatie op de universiteit en hogeschool verder worden uitgezocht.

5 Verschillen nader bekeken

5.1 Verschillen tussen UvA- en HvA-respondenten

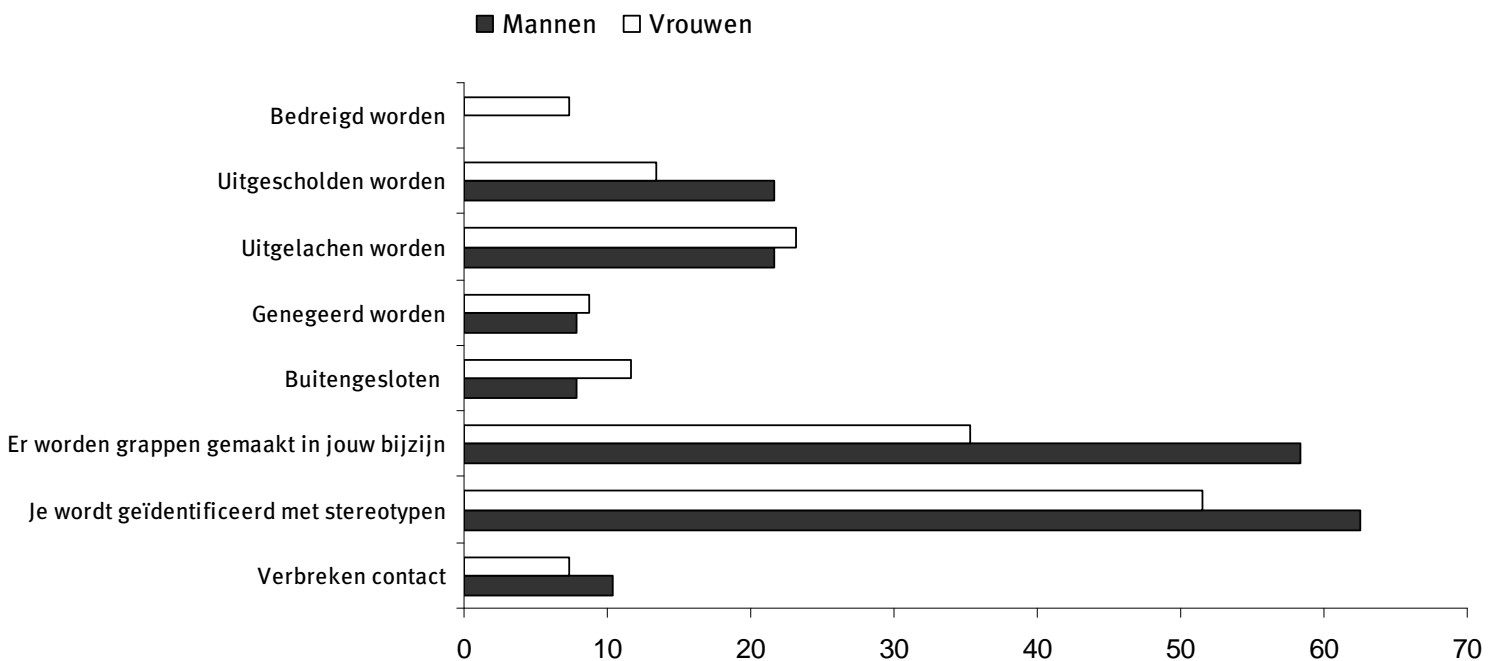

In figuur 5.1 is de percentuele verdeling van de meldingen weergegeven, uitgesplitst voor UvA en HvA. De grafiek geeft het percentage meldingen aan per instelling. De grootste verschillen zijn te vinden bij 'buitengesloten', 'verbreken contact', en 'identificatie met stereotypen'. Bij 'buitengesloten' en 'verbreken contact' heeft de HvA een hoger percentage meldingen. De identificatie met stereotypen wordt vaker gemeld op de UvA. 71,4 % van alle UvA respondenten heeft aangegeven wel eens met stereotypen geïdentificeerd te worden. Ook hier komt weer naar voren dat grappen over homo's en identificatie met stereotypen de meest voorkomende vormen van niet-concrete discriminatie zijn.

5.2 Verschillen tussen mannen en vrouwen

Uit de interviews komt naar voren dat vrouwen andere problemen ervaren dan mannen. Vooral lesbische stellen worden tijdens uitgaan of op straat nageroepen en er worden grappen gemaakt, vaak seksueel getint. Daarom wordt er in figuur 5.2 een overzicht gegeven van een aantal vormen van discriminatie nu uitgesplitst voor de mannelijke en vrouwelijke respondentengroepen.

Figuur 5.2: Percentuele verdeling van meldingen, voor mannen en vrouwen

Gezien figuur 5.2 is er weinig reden om aan te nemen dat vrouwen meer worden gediscrimineerd. In vier van de acht gevallen is de score voor vrouwen hoger dan die voor mannen, maar de verschillen tussen mannen en vrouwen zijn in die categorieën klein, terwijl in de andere categorieën de scores voor mannen meer afwijken. De categorie ‘grappen over homo’s in jouw bijzijn’ laat het grootste verschil zien. Voor vrouwen zijn de categorieën ‘buitengesloten worden’, ‘uitgelachen worden’ en ‘genegeerd worden’ oververtegenwoordigd.

De negatieve reacties die door respondenten werden genoemd bij de open vraag over dit onderwerp variëren sterk. Een aantal keer worden gelovige vrienden of collega’s genoemd die afkeurend staan tegenover homoseksualiteit. Ook zijn er een aantal respondenten die melden nageroepen te worden. Deze meldingen worden vooral door vrouwen gedaan. Toch kan er op basis van bovenstaande cijfers geen groot verschil tussen mannen en vrouwen worden geïdentificeerd.

Een uitzondering is ‘bedreigd worden’. Hier zijn alle meldingen door vrouwen gedaan. Echter, het absolute aantal is laag: slechts vijf personen hebben aangegeven wel eens bedreigd te zijn vanwege hun geaardheid. Al deze vijf personen zijn dus vrouw. Omdat de groep zo klein is, is het moeilijk om iets te zeggen over de verdeling tussen man en vrouw. De groep is echter niet groot genoeg om te kunnen stellen dat alleen vrouwen bedreigd worden vanwege hun geaardheid.

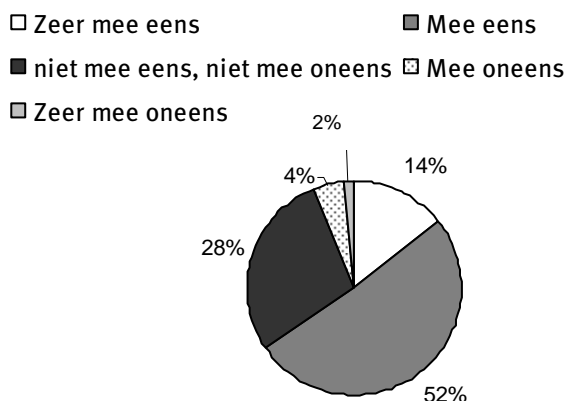
6 Meningen over homoacceptatie

6.1 Stellingen

De respondenten werd een aantal stellingen voorgelegd die te maken hebben met de houding van homoseksuele studenten in Amsterdam tegenover discriminatie of acceptatie. In de figuren 6.1 tot 6.6 worden de uitkomsten weergegeven.

De resultaten van de stellingen laten een meerderheid van betrokken studenten zien, met een redelijk positieve instelling ten opzichte van Amsterdam als tolerante studentenstad. Zoals in figuur 6.1 is te zien wordt Amsterdam als tolerante stad ervaren door 66% van de respondenten, met 52% 'eens' en 14% 'zeer eens'. Dit is opvallend, gezien de 40% van studenten die wel eens een vorm van discriminatie mee heeft gemaakt.

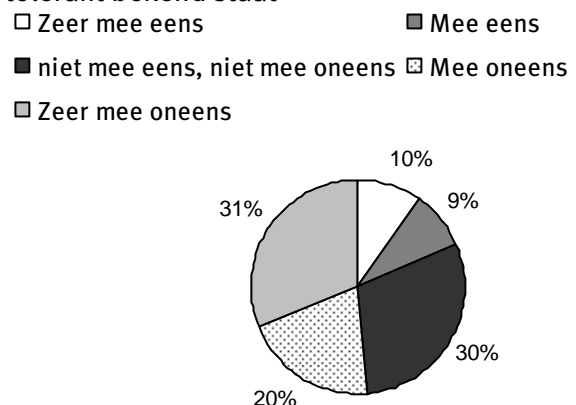
Figuur 6.1: "Ik ervaar Amsterdam als een tolerante stad"

Ook voor de tweede stelling, die gaat over de keuze voor Amsterdam vanwege een tolerant klimaat (in figuur 6.2), heeft ook een grote groep die 'eens noch oneens' heeft gekozen. Deze groep (28%) heeft bij de keuze voor Amsterdam het tolerante klimaat in de stad (dit beeld bestaat wel bij studenten (zie figuur 6.1) niet als belangrijk, noch als onbelangrijk beschouwd. Een kleinere groep (19% in totaal) heeft de tolerante sfeer als pluspunt ervaren bij de keuze om te komen studeren in Amsterdam. 31%,

Slechts 6 procent is het niet eens met deze stelling, waarvan 2% zeer oneens heeft aangegeven. Toch is er ook een grote groep die geen oordeel velt. 28% geeft aan het eens noch oneens te zijn. Er is later in de vragenlijst ook gevraagd naar een rapportcijfer voor het studentenleven in Amsterdam als het gaat om acceptatie van homo's. Het gemiddelde cijfer dat werd gegeven is een 7,5, met een minimum van 4 en een maximum van 10. Ook hieruit blijkt dat de meerderheid tevreden is met de tolerantie van het studentenleven in Amsterdam.

Figuur 6.2: "Ik heb specifiek voor Amsterdam gekozen, omdat de stad als tolerant bekend staat"

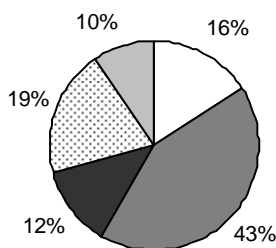
bijna één derde is het zeer oneens met de stelling, en heeft de tolerante sfeer dus geheel niet als reden gezien om een studie in Amsterdam te gaan doen. Nog eens 20% is het met deze groep eens, zij het in mindere mate.

De antwoorden op een wat algemenere stelling worden weergegeven in figuur 6.3. De antwoorden zijn erg verdeeld. Volgens 39% zijn negatieve ervaringen onontkoombaar als je open bent over je geaardheid. Hiervan is 4% het hier zeer mee eens. Aan de andere kant is 42% het niet eens met de stelling en is van mening dat open zijn over de eigen geaardheid niet hoeft te leiden tot negatieve ervaringen. Voor bijna 20% is het onduidelijk.

Grapjes over homo's worden over het algemeen goed geaccepteerd (figuur 6.4). Het hoogste percentage studenten is het hier mee eens, 81%. Slechts 2% was pertinent tegen, en nog eens 4% was het in mindere mate oneens met de stelling. Ook opvallend is de kleinere groep mensen (12%) die eens noch oneens kozen. Het is blijkbaar gemakkelijker om een mening te vormen over dit onderwerp.

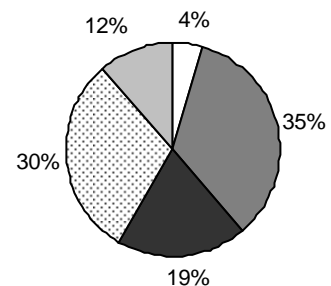
Figuur 6.5: "Ik neem discriminatie vanwege mijn geaardheid serieus"

- Zeer mee eens
- Mee eens
- niet mee eens, niet mee oneens
- ▨ Mee oneens
- Zeer mee oneens

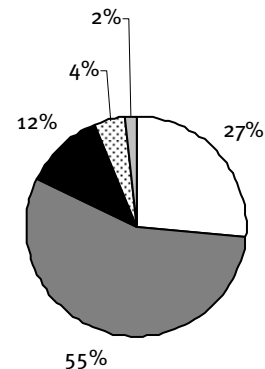
Figuur 6.3: "Als je open bent over je geaardheid kom je niet onder negatieve ervaringen uit"

- Zeer mee eens
- Mee eens
- niet mee eens, niet mee oneens
- ▨ Mee oneens
- Zeer mee oneens

Figuur 6.4: "Een grapje over homo's op zijn tijd moet kunnen"

- Zeer mee eens
- Mee eens
- niet mee eens, niet mee oneens
- ▨ Mee oneens
- Zeer mee oneens

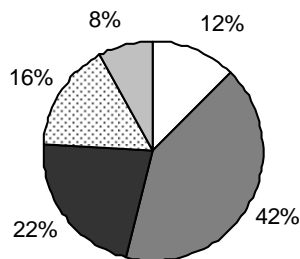

Dit geldt ook voor de vijfde stelling. Ook hier was 12% het eens noch oneens met de stelling: "Ik neem discriminatie vanwege mijn geaardheid serieus" (zie figuur 6.5). En ook hier werd de stelling grotendeels positief beantwoord. 59% van de respondenten is het eens met deze stelling, waarvan 16% het zeer eens was. Toch is ook 29% het oneens met deze

stelling. 10% is het zelfs zeer oneens, zij nemen discriminatie vanwege hun geaardheid dus niet serieus. Het niet serieus nemen van discriminatie kan natuurlijk te maken hebben met het feit dat studenten discriminatie vanwege seksuele geaardheid niet als hun probleem, maar vooral als het probleem van de ander zien. Dit wordt bevestigd in een aantal interviews. Een bijna laconieke houding komt naar voren waarbij respondenten eventuele discriminatie aan de kant schoven als “niet mijn probleem, maar het probleem van de ander.”

Figuur 6.6: “Als ik berichten hoor over discriminatie tegenover homo’s voel ik mij betrokken”

- Zeer mee eens
- Mee eens
- niet mee eens, niet mee oneens
- Mee oneens
- Zeer mee oneens

De laatste stelling, in figuur 6.6, ging over betrokkenheid van de respondenten bij berichten over discriminatie tegenover andere homoseksuelen. Een groot gedeelte (42%) voelt zich betrokken, met nog eens 12% die zich zeer betrokken voelt. 24% is het hier niet mee eens, en 22% heeft geen duidelijke mening. Deze getallen komen enigszins overeen met de waarden gegeven bij de vijfde stelling (figuur 6.5) over het serieus nemen van discriminatie vanwege iemands geaardheid.

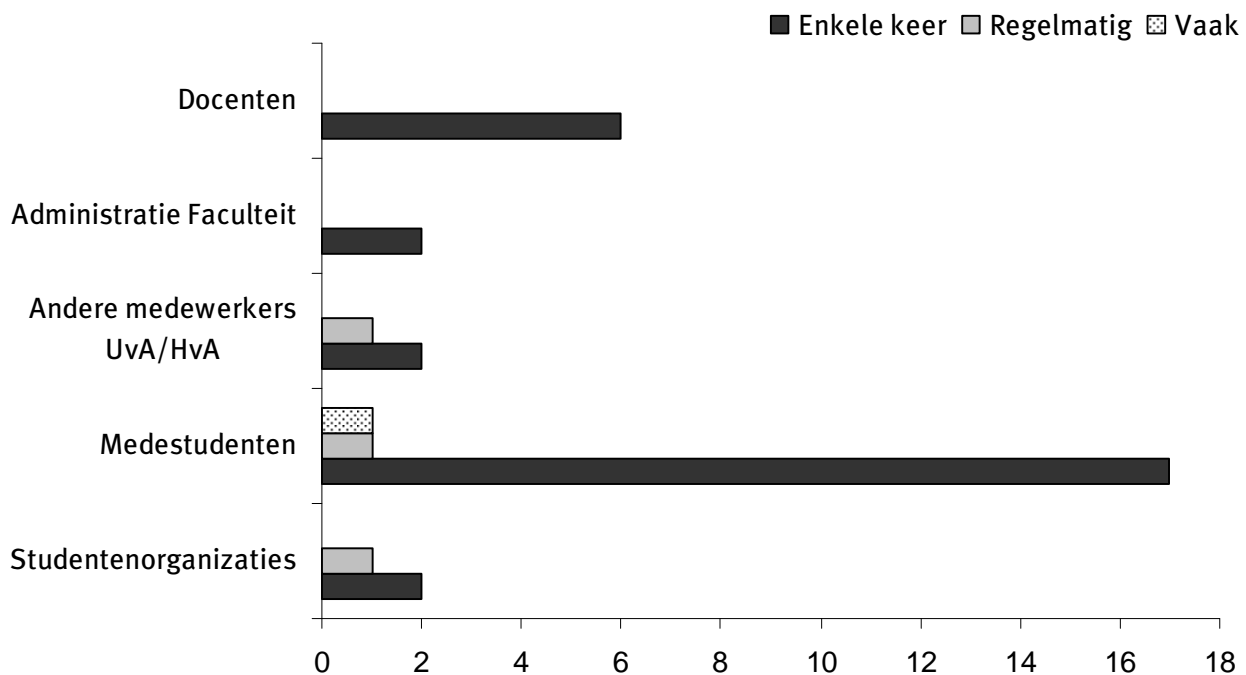
Het is interessant om te zien hoe studenten redelijk betrokken zijn met problemen rondom de acceptatie van homoseksualiteit, en deze problemen ook echt meemaken. Tegelijkertijd zijn ze positief over het studentenleven in Amsterdam of over Amsterdam als tolerante stad. Het lijkt erop dat een bepaalde mate van discriminatie ‘hoort’ bij het leven als Amsterdamse homoseksuele student en dat deze discriminatie ook niet afdoet aan het studentenleven. Dit komt overeen met de input die aan het eind van de vragenlijst wordt gegeven. Van de optie voor overige vragen of opmerkingen werd meerdere malen gebruik gemaakt door de lezer te verzekeren dat het ‘allemaal zo erg niet is’.

7 De universiteit en hogeschool verder belicht

7.1 Oneerlijk behandeld

Eén van de vragen ging expliciet over situaties op de universiteit of hogeschool waarbij oneerlijke behandeling voorkwam. De resultaten (in figuur 7.1) zijn over het algemeen laag. Vijf keer wordt melding gemaakt van een docent die een homoseksuele student oneerlijk zou behandelen. De administratie, overige medewerkers, en studentenorganisaties worden ook nauwelijks genoemd. Medestudenten worden 17 keer genoemd. Een voorbeeld uit de interviews is dat een medestudent niet met de geïnterviewde wilde samenwerken aan een project. Deze 17 meldingen zijn niet geheel te verwaarlozen. Tegelijkertijd gaat het hier wel om incidenten.

Figuur 7.1: Ongelijke behandeling tijdens de studie

7.2 Actie ondernomen na discriminatie

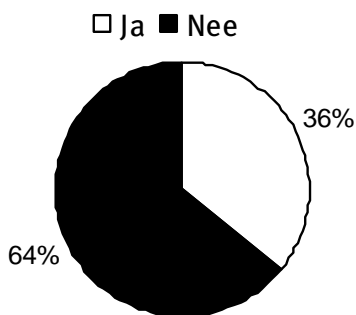
De respondenten is ook gevraagd of er actie is ondernomen nadat discriminatie heeft plaatsgevonden. 77 respondenten geven aan (64%) dat dit niet van toepassing was, omdat zij geen discriminatie hadden ervaren. Van de overige 42 respondenten had slechts tien personen actie ondernomen. Het type actie dat werd ondernomen was aangifte doen bij de politie (één respondent), een klacht indienen bij (in dit geval) de universiteit (één respondent), of psychologische hulp zoeken (ook één respondent). Ook hebben twee respondenten aangegeven naar een vertrouwenspersoon gegaan te

zijn. De overige vijf respondenten hebben andere actie ondernomen, waarvan vier keer de persoon betrokken bij de discriminatie werd aangesproken, en één keer een telefoonbedrijf werd aangeschreven, omdat de respondent telefonisch werd lastig gevallen. Ondanks dat er dus wel discriminatie plaatsvindt, wordt er door de personen zelf weinig actie ondernomen. Dit past in het eerder geschetste beeld, dat homoseksuele studenten een zekere mate van discriminatie/intolerantie als gewoon beschouwen.

7.3 Waar terecht voor klachten?

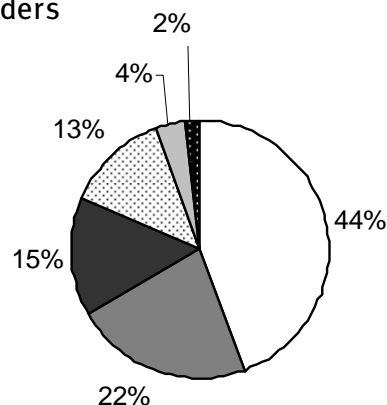
Net iets meer dan één derde (36%) weet waar hij of zij terecht kan voor klachten over discriminatie. Van deze groep kent 44% de vertrouwenspersoon, 22% de studentenpsycholoog, en weet 15% dat je bij de studieadviseur ook voor klachten terecht kan. De klachtencommissie is bij een soortgelijke groep bekend (13%) maar de ombudsman is slechts bij 4% van de respondenten bekend. Hoewel de vertrouwenspersoon het meest bekend is, leert navraag bij de vertrouwenspersoon echter dat er weinig tot geen klachten binnenkomen.

Figuur 7.2: Weet je waar je (binnen de universiteit/hogeschool) terecht kunt voor klachten over discriminatie?

Figuur 7.3: Zo ja, met welke van onderstaande personen/instanties ben jij bekend?

- Vertrouwenspersoon
- Studentenpsycholoog
- Studieadviseur
- Facultaire klachtencommissie HvA/klachtencommissie UvA
- Ombudsman
- Anders

8 Conclusie

In de inleiding zijn de hoofd- en deelvragen geïntroduceerd. Deze worden hier, voor zover mogelijk, beantwoord.

Het onderzoek wijst uit dat er sprake is van intolerantie tegenover homoseksuele studenten aan de UvA en HvA. 42% van de ondervraagden geeft aan wel eens een vorm van *concrete* discriminatie mee te maken. Uitgelachen of uitgescholden worden zijn de meest voorkomende vormen; fysiek geweld tegen homoseksuele studenten lijkt maar weinig voor te komen. Minder concrete vormen van discriminatie, zoals grappen over homo's of de identificatie met stereotypen, komen daarentegen wel vaak voor: 58% van de studenten loopt wel eens tegen zulke vormen van discriminatie aan.

De frequentie van discriminatie is wisselend. Het hoogste aantal meldingen wordt gevonden voor de frequentie 'een enkele keer'. Structurele discriminatie komt veel minder voor. De locatie of setting van discriminatie verschilt per vorm van discriminatie. Toch zijn er drie settings die veel meldingen krijgen. Deze zijn 'op straat', 'tijdens uitgaan', en 'in de woonomgeving'. De settings met de minste meldingen zijn (opvallend genoeg) de verenigingen. Zowel studie- als studentenverenigingen scoren laag op intolerantie, ondanks een relatief groot aantal respondenten dat verbonden is aan zo'n vereniging. De universiteit en de hogeschool scoren over het algemeen goed, maar er zijn een aantal uitzonderingen. Vooral bij de minder zichtbare discriminatie komt de universiteit en hogeschool naar voren als een plek waar incidenteel intolerantie voorkomt. Vooral identificatie met stereotypen, grappen over homo's en situaties van buitensluiting worden gemeld.

Als de UvA en HvA met elkaar worden vergeleken zijn er interessante verschillen te zien. Bij de HvA scoren 'het verbreken van contact' of 'genegeerd worden' hoog, terwijl op de UvA 'bedreigd', 'uitgescholden', en 'stereotypering' hoger scoren. Het lijkt er dus op dat homoseksualiteit moeilijker bespreekbaar is op de HvA, terwijl UvA studenten misschien teveel (negatieve) aandacht op zich gericht krijgen.

De universiteit en hogeschool zijn tolerante instellingen als het gaat om discriminatie binnen een formele omgeving. Docenten discrimineren weinig, net als medewerkers bij de administratie of op andere plekken. Er is een relatief grote groep die niet precies weet waar klachten over discriminatie naar toe zouden moeten gaan. De vertrouwenspersoon en studentenpsycholoog worden het meest genoemd. Maar uit navraag blijkt dat vertrouwenspersonen weinig te maken krijgen met discriminatie vanwege seksuele geaardheid.

Tot slot zijn aan homoseksuele studenten een aantal stellingen voorgelegd over homoacceptatie. Studenten geven aan zich redelijk betrokken te voelen bij de acceptatie van homoseksualiteit en discriminatie serieus nemen. Daarentegen is zo'n

40% het eens met de stelling dat negatieve ervaringen onontkoombaar zijn als je open bent over je gaardheid. Homoseksuele studenten lijken zich dus enigszins neer te leggen bij eventuele discriminatie en intolerantie.

Dit doet echter niet af aan hun waardering van het Amsterdamse studentenleven. Er zijn nog steeds veel studenten die het studentenleven in Amsterdam als tolerant ervaren. Gemiddeld wordt het studentenleven in Amsterdam met een 7,5 beoordeeld. Voor één vijfde van de respondenten was het tolerante imago een belangrijke reden om in Amsterdam te komen studeren.

Bij dit onderzoek zijn echter ook aantal opmerkingen te plaatsen. Het onderwerp van studie heeft als gevolg dat de populatie waaruit de steekproef getrokken moet worden klein is; het vinden van respondenten bleek een uitdaging. Verder was de scheiding tussen concrete en niet-concrete discriminatie soms moeilijk te bepalen, wat wellicht tot enige verwarring bij de respondenten heeft geleid. Ook is fysiek geweld in het onderzoek nogal extreem geformuleerd, door middel van 'in elkaar geslagen worden'. Lichtere gradaties van fysiek geweld, zoals een klap of stomp krijgen, zijn hierdoor niet opgenomen in dit onderzoek, terwijl de open vragen indiceren dat dit soort geweld af en toe voorkomt.

Hoewel het onderzoek op sommige punten slechts het eerder bekende beeld over homoacceptatie in Amsterdam bevestigd, zijn er ook een aantal opmerkelijke bevindingen gedaan. De hogeschool en universiteit blijken redelijk homovriendelijke plekken te zijn, maar op een aantal gebieden is er nog wel werk aan de winkel. Hoe de universiteit en hogeschool zouden kunnen werken aan het verminderen van discriminatie binnen de studieomgeving is niet eenduidig te zeggen. De vormen van discriminatie verschillen per instelling. Een diepgaander onderzoek naar de redenen achter deze discriminatie en de wensen van de homoseksuele student zou nog kunnen bijdragen aan een beter beleid op de universiteit/hogeschool.

Terwijl in de openbare ruimte discriminatie het meest voorkomt, zijn studenten wel positief over Amsterdam en het studentenleven. Studenten komen grotendeels dezelfde problemen tegen als andere homoseksuelen in Amsterdam. Het zou interessant zijn om te weten of de maatregelen die de gemeente en politie nemen ook de student bereiken, of dat er behoefte is aan een beleid specifiek gericht op studenten.

Interessant genoeg komen studentenverenigingen heel goed uit de bus. Dit roept vragen op, temeer omdat eerdere berichten in de media deze bevinding tegenspreken. Er zou sprake kunnen zijn van variatie binnen studentenverenigingen, of er zijn verschillen te vinden tussen de coming-out in de introductietijd tegenover uit de kast komen in een later stadium.

Dit rapport kan een mooi startpunt zijn voor verdere discussie en onderzoek naar de acceptatie van homoseksuelen binnen de academische wereld. Het kan zelfs breder getrokken worden naar andere minderheidsgroepen in de maatschappij en de rol die een onderwijsinstelling als de universiteit of hogeschool kan nemen om het onderwerp hoog op de maatschappelijke agenda te zetten en te houden. Dit rapport heeft laten zien dat homoacceptatie op de goede weg is in Amsterdam, maar dat er nog altijd verbeterpunten zijn. De positie van universiteit en hogeschool binnen de stad is toonaangevend en het is daarom belangrijk om deze positie te blijven evalueren. Hopelijk heeft dit rapport daarvoor enkele hulpvolle inzichten geboden.

Literatuurlijst

ASVA studentenunie (2009), *HvA studentenhulpverlening*. Rapport van het ASVA onderzoeksbureau.

Buijs, L. G. Hekma, J.W. Duyvendak (2008), "Als ze maar van me afblijven: Een onderzoek naar antihomoseksueel geweld in Amsterdam". Amsterdam School for Social Science Research, in opdracht van Gemeente Amsterdam.

Bureau Bestuursinformatie Universiteit van Amsterdam (2008), *Elektronisch Feitenboek UvA*.

Bureau Discriminatiezaken Utrecht (2008), *Terug in de Kast? Een belevingsonderzoek naar de aard en omvang van homodiscriminatie in Utrecht*. Michel Aben, September 2008.

DeSurra, C.J., en K.A. Church, (1994), "Unlocking the Classroom Closet: Privileging the Marginalized Voices of Gay/Lesbian College Students." Paper gepresenteerd op de Annual Meeting van de Speech Communication Association, in New Orleans en Los Angeles, november 1994.

Het Parool, 14-01-09, "Geen plek voor homo's in corps".

Jordan, K., J.Vaughan, en K. Woodworth (1997), "I Will Survive: Lesbian, gay, and Bisexual Youths' Experience of High School." *School Experiences of Gay and Lesbian Youth: The invisible Minority*. Ed. M. Harris. Binghamton: The Harrington Park Press.

Mare (Universiteitsblad Universiteit Leiden), 16-03-06, "Homostudent heeft drempelvrees". Door Koenja van Dijk. Mare nummer 24, 3006.

Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap (2008), *Gewoon Homo Zijn*, Nederlands 2008-2011.

Sociaal-cultureel Planbureau (SCP) (2006), *Gewoon Doen! – Acceptatie van homoseksualiteit in Nederland*.

Stevens, R.A., Jr. (2004), "Understanding Gay Identity within the College Environment". *Journal of College Student Development*, 45(2), pp. 41-56

Telljohan, S.K., en J.H. Price, "A Qualitative Examination of Adolescent Homosexuals' Life Experiences: Ramifications for Secondary School Personnel," *Journal of Homosexuality*, vol. 26 (1), pp. 41-56.

TUDelta, 06-12-07, “Meisjes vragen direct of ik een vriendje heb”. Artikel in TUDelta, blad van TU Delft.

Publicaties van het ASVA onderzoeksbureau

Laatst gepubliceerde onderzoek	
Honoursprogramma's: excellentie aan de UvA	2009
Over de HvA	
Factsheet Studentenhulpverlening	2009
Wie is de HvA student?	2007
Over studenteninspraak	
Reflecteren op ASVA	2009
Verkiezingenonderzoek 2006. Politieke voorkeuren van de UvA-student	2007
Faciliteitenonderzoek studieverenigingen	2006
Opkomst of afgang? Niet-stemmers over de Studentenraadverkiezingen mei 2005	2005
ASVA studentenunie in perspectief. Een beeld van de toekomst	2004
Macht en inspraak. Een onderzoek naar de stand van zaken binnen de Amsterdamse medezeggenschap	2002
Tussen Wal en Schip. Een onderzoek naar het functioneren van Opleidingscommissies en student-leden	2000
Over onderwijsvoorzieningen	
Responsmeter	2008
Student-assistentschappen	2008
Over het kastje en de muur. Een inventarisatie van problemen bij inschrijvingen	2006
In den Vreemde. Een onderzoek naar de faciliteiten voor uitwisselingsstudenten aan de UvA	2004
Faciliteiten voor studenten. Een onderzoek naar computers, kopieerapparaten, studie- en collegezalen aan de UvA	2004
'Onderwijs.nl'? Een onderzoek naar ICT in het onderwijs aan de UvA	2001
Evaluaties Geëvalueerd. Het grote evaluatie onderzoek	2000
Studenten over studieadviseurs, studieadviseurs over studenten	1999
Studieloopbaanbegeleiding: Ambities en Praktijk	2009
Over de organisatie van onderwijs	
Panelonderzoek toponderwijs	2006
Cum Laude langs de meetlat	2005
Tussen droom en daad. Bachelor-Master op de UvA	2003
Fiducie in de fusie? Een onderzoek naar de fusie tussen HvA en UvA	2002
Twee fases, één gedachte? Het grote Bachelor-Master Handboek	2000
De Academische Uitdaging	2000
Over studiekosten en wonen	
Studiekostenonderzoek	2007
Rapport Studentenhuisvesting in Amsterdam	2001
Rapport Studentenhuisvesting in Amsterdam	2007
Kostenposten. Moet de UvA-student teveel geld uitgeven aan zijn studie?	
IBG en GBA. Een gevaarlijk koppel	1999